

خشت و نخل

(ارزشهای معماری بومی و اجتماعی شهر بم)

حجت اله مرتضی پور

www.ketab.ir

سرشناسه	: مرتضی پور، حجت‌اله، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور	: خشت و نخل (ارزش‌های معماری بومی و اجتماعی شهر بام) / حجت‌اله مرتضی پور.
مشخصات نشر	: تهران: آرمان پژوهان، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۶۸-۸۰-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: معماری -- ایران -- بام Architecture -- Iran -- Bam
	: معماری بومی -- ایران -- بام Vernacular architecture -- Iran -- Bam
	: خانه‌سازی -- ایران -- بام House construction -- Iran -- Bam
موضوع	: بام -- تاریخ -- History Bam (Iran)
رده‌بندی کنگره	: NA۱۴۸۰
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵۷۳۳۲/۷۲۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۲۶۹۷۵۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

مشرقیات آرمان پژوهان

خشت و نخل (ارزش‌های معماری بومی و اجتماعی شهر بام)

نویسنده: حجت‌اله مرتضی پور

انتشارات: آرمان پژوهان

صفحه‌آرا: فاطمه حقیقی

طراح جلد: حجت‌اله مرتضی پور

چاپ اول: ۱۴۰۲

تیراژ: ۵۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۶۸-۸۰-۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات آرمان پژوهان محفوظ است.

نشانی: تهران، میدان انقلاب، ضلع جنوب شرقی، پلاک ۱۷ (ساختمان مترجمان)، طبقه سوم، واحد ۵.

(۱۰ خط ویژه) ۰۲۱-۰۲-۶۴۴۹۷۶۰

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	فصل اول: پیشینه سکونت در ایران
۵	فرهنگ سکونت
۵	سابقه زندگی در مجتمع‌های مسکونی در ایران
۶	نگاهی به آپارتمان نشینی در ایران
۷	دیدگاه‌ها
۹	اجتماع‌گرایی در اسلام
۱۱	اجتماع‌پذیری در معماری
۱۱	عرصه خصوصی
۱۲	درون‌گرایی در معماری ایرانی
۱۲	هویت در معماری اجتماعی
۱۳	عرصه‌های عملکردی در معماری اجتماعی ایرانی
۱۴	خانه واسط میان فرد و اجتماع
۱۶	علت ایجاد آپارتمان نشینی در ایران
۱۶	زندگی آپارتمان نشینی و تاثیر آن بر ساکنین
۱۷	مشکلات آپارتمان نشینی
۱۸	طبقه‌بندی مجتمع‌های مسکونی
۱۸	فرم‌های مختلف ساختمان‌های مسکونی
۱۸	۱- مجموعه‌های مولکولی
۱۹	۲- مجموعه‌های خطی
۱۹	۳- مجموعه‌های حول حیاط مرکزی
۲۱	فصل دوم: معرفی شهر بم
۲۳	چگونگی پیدایش و قدمت تاریخی شهر بم

۲۴	.....	بم پس از اسلام.....
۲۷	.....	آثار و ابنیه‌های تاریخی و مذهبی شهر بم.....
۳۲	.....	جغرافیای شهر بم.....
۳۴	.....	جغرافیای طبیعی.....
۳۴	.....	۱- اقلیم.....
۳۶	.....	۲- دما.....
۳۷	.....	۳- بارندگی.....
۴۰	.....	۴- یخبندان.....
۴۰	.....	۵- رطوبت نسبی.....
۴۱	.....	۶- باد.....
۴۲	.....	منابع آب.....
۴۲	.....	۱- آبهای سطحی.....
۴۳	.....	۲- آبهای زیرزمینی.....
۴۵	.....	۳- زمین شناسی.....
۴۶	.....	الف- تکتونیک و لرزه خیزی.....
۴۸	.....	ب- ارتفاعات.....
۴۹	.....	پ- خاک شناسی.....
۵۰	.....	د- پوشش گیاهی.....
۵۱	.....	جغرافیای انسانی.....
۵۱	.....	۱- خصوصیات جمعیتی.....
۵۵	.....	امکانات و تاسیسات شهر بم.....
۵۵	.....	۱- مراکز آموزش عالی شهر بم.....
۵۵	.....	۲- امکانات بهداشتی و درمانی شهر بم.....
۵۶	.....	۳- تشکیلات و دواير دولتی شهر بم.....
۵۶	.....	۴- تاسیسات شهر بم.....
۵۷	.....	جغرافیای اقتصادی.....
۵۷	.....	۱- کشاورزی در بم.....
۵۸	.....	۲- صنایع و معادن شهر بم.....
۶۰	.....	۳- حمل و نقل و راههای ارتباطی.....
۶۱	.....	فصل سوم: ویژگی‌های معماری بومی جهت سکونت در شهر بم.....

۶۳	بررسی مسکن در شهر بم.....
۶۳	ساخت و ساز مجدد شهر بم پس از زلزله.....
۶۸	عناصر طبیعی در خانه باغهای بم.....
۷۶	ضوابط طراحی خانه باغها توسط مراجع ساخت و ساز.....
۸۱	ضوابط و راهنمای طراحی شهر بم.....
۸۳	کارکردها و عناصر خانه باغ.....
۸۳	۱- مقیاس کلان.....
۸۴	۲- مقیاس میانی.....
۸۵	ضوابط طراحی الگوهای ساختمانی توسط مرکز تحقیقات مسکن.....
۸۷	۳- مقیاس خرد.....
۹۱	تحلیل سایت.....
۹۲	ترکیب حجمی و استقرار بنا.....
۹۴	تامین پارکینگ.....
۹۵	توصیه‌های راهنمای طراحی پارکینگ.....
۹۵	ضوابط طراحی.....
۹۵	انعطاف‌پذیری عملکردی و ساختمانی.....
۹۵	۱- انعطاف‌پذیری.....
۹۶	توصیه‌های راهنمای طراحی.....
۹۶	ضوابط طراحی.....
۹۶	۲- گسترش ساختمان.....
۹۷	توصیه‌های راهنمای طراحی.....
۹۷	۳- سازه و هندسه ساختمان.....
۹۸	توصیه‌های راهنمای طراحی.....
۹۸	ضوابط طراحی.....
۹۸	۴- هماهنگی ابعادی.....
۹۹	مصالح.....
۹۹	۱- سنت ساخت.....
۱۰۰	توصیه‌های راهنمای طراحی.....
۱۰۰	ضوابط طراحی.....
۱۰۰	۲- سادگی و دوام جزئیات.....

مقدمه

موضوع تعاملات اجتماعی افراد جامعه به منظور تعاملات مطلوب رو به رشد جوامع انسانی و تبادل اطلاعات و آگاهی از سایر فرهنگ‌ها، حل مشکلات بوسیله ارتباطات نزدیک بین افراد ساکن و احساس امنیت و آسایش بیشتر معماران و طراحان حوزه مسکن را چنان به تفکر در حل این چنین مسایل در جامعه امروزی به چالش کشانده تا بتوانند با نگاه ژرف تری هم به لحاظ عاطفی و هم به لحاظ مسایل فیزیکی همچون رعایت حفظ الزامات محیط زیست، عدم منابع انرژی فراوان، نگاه به اقلیم، رعایت حفظ فرهنگ و ارزشهای بومی و توجه به نسلهای آینده داشته باشند. با وجود رشد صنعتی و به دنبال آن تاسیس و ایجاد کارخانه‌ها و مراکز تولیدی در مجاورت شهرها و پیامدهای آن که سبب مهاجرت گسترده روستاییان برای کسب و کار مناسب و درآمد موجب گسترش شهرنشینی و بدنبال آن ازدیاد متمرکز جمعیت گردید، گرانی زمین و مصالح مسئله مسکن را به یک چالش اجتماعی تبدیل نمود. با حاد شدن مشکل مسکن به ویژه در گروههای کم درآمد در سالهای اخیر و اهداف و سیاستهای حکومتها مبنی بر متمرکز بودن مسکن و توضع آسان زیرساختها و تاسیسات و خدمات شهری در بسیاری از شهرها سازندگان مسکن اجتماعی مداخله کرده و با تولید مستقیم فراوان مسکن با کمک به مالکان در راستای کاهش این معضل اقدام کردند. بنابراین در برخی از شهرها با ساخت مسکن اجتماعی و مجتمع‌های مسکونی مناسب در راه حل مشکل مسکن گروههای کم و میان درآمد اقدام مطلوب به نظر میرسد.